

1

OSTĀMĀ GRĀMATA

Smirduļa kungs smirdēja. Viņš arī smirdināja. Un, ja būtu pareizi teikt “smirduļoja”, tad viņš arī smirduļoja. Viņš bija vissmirdīgākais smirdošais smirdulis, kāds jebkad dzīvojis.

Smirdoņa ir ožas sajūtas sliktākā pakāpe. Smirdoņa ir sliktāka par smaku. Un smaka ir sliktāka par dvaku. Un dvaka ir sliktāka par dvesmu. Bet arī ar nelāgu dvesmu jau pietiek, lai jūs sarauktu degunu.

Tā nebija Smirduļa kunga vaina, ka viņš smirdēja. Galu galā viņš bija klaidonis. Šim cilvēkam nebija māju, tāpēc viņš nekad nevarēja tā īsti nomazgāties – kā to varam es un tu. Ar laiku

Smirduļa kungs

smaka vienkārši kļuva arvien sliktāka un sliktāka. Lūk, Smirduļa kunga attēls.

Ar tauriņu un tvīda žaketi viņš izskatās diezgan švītīgs, vai ne? Bet neļauj sevi apmuļķot. Attēls nedod nekādu nojausmu par smaku. Protams, šī varētu būt ostāmā grāmata, bet tad

smaka būtu tik briesmīga, ka tu izmestu grāmatu atkritumu tvertnē. Un tad tvertni sadedzinātu. Ļoti dziļi zem zemes.

Kopā ar Smirduļa kungu attēlā redzama viņa mazā, melnā sunīte Hercogiene. Viņa nepiederēja pie kādas konkrētas šķirnes, bet bija vienkārši suns. Hercogiene arī smirdēja, bet ne tik ļoti kā Smirduļa kungs. Patiesībā pasaulē nekas nesmirdēja tik slikti kā viņš. Izņemot viņa bārdu. Smirduļa kunga bārda bija pilna ar vecām olu, desas un siera drupačām, kas bija izbirušas viņam no mutes pirms vairākiem gadiem. Bārda nekad – itin nekad – nebija mazgāta ar šampūnu, tāpēc tai piemita sava īpaša smaka, vēl ļaunāka par vispārējo smirdoņu.

Kādu rītu Smirduļa kungs vienkārši parādījās pilsētā un apmetās uz veca koka sola. Neviens nezināja, no kurienes viņš ir ieradies un kurp varētu doties. Pilsētas ļaudis lielākoties pret klaidoni izturējās laipni. Dažkārt tie iemeta viņam

cepurē kādu monētu un tad asarām acīs atkal aizsteidzās tālāk. Bet neviens nebija īsti *draudzīgs* pret viņu. Neviens neapstājās, lai patērzētu.

Vismaz līdz dienai, kad kāda maza meitene beidzot saņēma drosmi, lai parunātu ar veco klaidoni, – un ar to arī sākas mūsu stāsts.

– Sveiki! – sacīja meitene no satraukuma mazliet trīcošā balsī. Šo meiteni sauca par Hloju. Viņai bija tikai divpadsmit gadu, un viņa vēl nekad nebija runājusi ar bezpajumtnieku. Māte bija aizliegusi viņai sarunāties ar “tādiem radījumiem”. Mātei pat nepatika, ja Hloja satikās ar bērniem no pašvaldības dzīvokļiem. Bet Hloja nedomāja, ka Smirduļa kungs *ir tāds* radījums. Meitenei šķita, ka viņš ir cilvēks, kas var pastāstīt kaut ko ļoti interesantu, un, ja nu Hlojai kaut kas tiešām patika, tad tie bija stāsti.

Viņa katru dienu brauca garām bezpajumtniekam un viņa sunim vecāku automašīnā, kad devās uz savu smalko privātskolu. Vai spīdēja

saule vai sniga sniegs, vīrietis vienmēr sēdēja uz viena un tā paša sola ar suni pie kājām. Apmetusies uz smalkā ādas sēdekļa mašīnas aizmugurē kopā ar savu riebīgo mazo māšeli Anabellu, Hloja mēdza nolūkoties uz vīru pa logu un prātot.

Meitenes galvā rosījās miljoniem domu un jautājumu. Kas viņš ir? Kāpēc dzīvo uz ielas? Vai viņam kādreiz ir bijušas mājas? Ko ēd viņa suns? Vai viņam ir draugi un piederīgie? Ja ir, vai tie zina, ka viņš ir palicis bez pajumtes?

Kurp viņš dodas Ziemassvētkos? Kāda adrese būtu jāraksta uz aplokšnes, ja gribētu nosūtīt viņam vēstuli? “Uz soliņa – nu uz tā, kas netālu no autobusu pieturas.” Vai tā? Kad viņš pēdējo reizi ir bijis vannā? Un vai viņu *tiešām* sauc par Smirduļa kungu?

Hloja bija meitene, kurai patika būt vienai ar savām domām. Viņa bieži vien sēdēja savā gultā un sacerēja stāstus par Smirduļa kungu. Tā

sēžot, viņa bija izgudrojusi visvisādus fantastiskus sižetus. Varbūt Smirduļa kungs ir varonīgs vecs jūrnieks, kas ieguvis desmitiem medaļu par drošsirdību, bet nav spējis pielāgoties dzīvei uz sauszemes? Vai varbūt viņš ir bijis slavens operdziedonis, kurš kādu vakaru Londonas Karaliskajā operā, paņemdams augšējo noti, pazaudēja balsi un tā arī vairs nespēja padziedāt? Vai varbūt viņš īstenībā ir krievu slepenais aģents, kurš maskējies par bezpajumtnieku, lai izspiegotu pilsētiņas iedzīvotājus?

Hloja neko nezināja par Smirduļa kungu. Bet vienu gan meitene saprata: tajā dienā, kad viņa pirmoreiz apstājās, lai ar veco vīru parunātu, bija skaidrs, ka Hlojai piederošā piecu mārciņu naudaszīme šim cilvēkam vajadzīga daudz vairāk nekā viņai pašai.

Turklāt Smirduļa kungs likās tik viens – ne vienkārši atstāts vai pamests, bet vientuļš dvēselē. Tas darīja Hloju skumju. Viņa labi zināja,

kā ir justies vientuļai. Hlojai īpaši nepatika skolā. Māte bija uzstājusi, ka Hlojai jāiet smalkā meiteņu vidusskolā, bet tur viņa nebija ieguvusi draugus. Hlojai diez ko nepatika arī mājās. Meitenei vienmēr šķita, ka viņa tur īsti neiederas.

Turklāt bija tas gada laiks, kas Hlojai patika vismazāk. Ziemassvētki. Parasti Ziemassvētki visiem patīk, sevišķi bērniem. Bet Hloja tos nevarēja ciest. Viņai nepatika petardes, nepatika Ziemassvētku dziesmas, nepatika televīzijā skatīties karalienes runu, nepatika pīrāgi, nepatika tas, ka nekad īsti nebija sniega, kā tam Ziemassvētkos vajadzētu būt, nepatika sēdēt kopā ar ģimeni un ilgi, ilgi pusdienot, un vairāk par visu viņa necieta izlikties, ka jūtas laimīga tikai tāpēc, ka ir 25. decembris.

– Kā varu palīdzēt, jaunā dāma? – Smirduļa kungs vaicāja. Viņa balss skanēja negaidīti smalki. Tā kā neviens nekad nebija apstājies, lai ar viņu parunātos, klaidonis skatījās uz mazo,

apaļīgo meiteni ar nelielām aizdomām. Piepeši Hloja mazliet sabijās. Varbūt galu galā tā nemaz nebija laba doma – parunāt ar veco bezpajumtnieku. Hloja bija apdomājusi šo mirkli nedēļām, pat mēnešiem. Taču nekas nebija tā, kā viņa savā prātā bija iztēlojusies.

Un, lai viss kļūtu vēl sliktāk, Hlojai bija jāpārtrauc elpot caur degunu. Līdz viņai bija nonākusi smaka. Tā bija kā dzīva būtne, kas ielavījās meitenes nāsīs un dedzināja rīkli.

– Ē... nu... atvainojiet, ka traucēju...

– Jā? – Smirduļa kungs mazliet nepacietīgi atsaucās. Hloja bija pārsteigta. Kāpēc šis cilvēks tā steidzās? Viņš taču *vienmēr* sēdēja uz soliņa. Neizskatījās, ka viņam pēkšņi vajadzētu kaut kur doties.

Šajā brīdī Hercogiene sāka uz Hloju riet. Meitene nobijās vēl vairāk. To jūtot, Smirduļa kungs parāva Hercogienes saiti, kas patiesībā bija vecas virves gals, lai suni apklusinātu.

– Nu, – Zoja satraukti turpināja, – tante iedeva man piecas mārciņas, lai es nopērku sev Ziemassvētku dāvanu. Bet man patiesībā nekas nav vajadzīgs, tāpēc es nospriedu, ka atdošu šo naudu jums.

Smirduļa kungs pasmaidīja. Hloja arī. Uz mirkli šķita, ka viņš pieņems Hlojas piedāvājumu, bet tad vecais vīrs nodūra acis un pievērsa skatienu ietvei.

– Paldies, – viņš sacīja. – Tā ir neiedomājama laipnība, tomēr es nevaru to pieņemt. Piedod!

Smirduļa kungs

Hloja apjuka. – Kāpēc gan ne? – viņa jautāja.

– Tu esi tikai bērns. Piecas mārciņas – tas ir pārlietu augstsirdīgi.

– Es domāju...

– Tas tiešām ir ļoti laipni no tavas puses, bet diemžēl es nevaru to pieņemt. Pastāsti, cik tev gadu, jaunā dāma. Desmit?

– DIVPADSMIT! – Hloja skaļi iesaucās. Meitene bija pārāk maza auguma savam vecumam, bet viņai patika domāt, ka ir vairāk pieaugusi citā ziņā. – Man ir divpadsmit gadu. Un devītajā janvārī jau paliks trīspadsmit!

– Piedod, bet tev ir divpadsmit gadu. Gandrīz trīspadsmit. Aizej un nopērc sev kādu no tiem jaunajiem mūzikas stereodiskiem. Neuztraucies par tādu vecu klaidoni kā es. – Viņš pasmaidīja. Kad Smirduļa kungs smaidīja, viņa acis iemirdzējās.

– Ja tas nav pārāk nepieklājīgi... – ierunājās Hloja, – vai drīkstu jums kaut ko pajautāt?

– Jā, protams.

– Nu, es gribētu zināt: kāpēc jūs dzīvojat uz soliņa, nevis mājā kā es?

Smirduļa kungs pabīdījās mazliet tālāk un bažīgi uzlūkoja meiteni. – Tas ir garš stāsts, dārgais bērns, – viņš sacīja. – Varbūt es tev to izstāstīšu kādu citu dienu.

Hloja jutās vīlusies. Viņa nebija pārlicināta, ka *būs* cita diena. Ja māte atklās, ka Hloja ir tikusies ar šo cilvēku, nemaz nerunājot par naudas piedāvāšanu, meitene dabūs trūkties.

– Nu, piedodiet, ka traucēju, – Hloja noteica. – Jauku dienu! – Kad šie vārdi bija izskanējuši, meitene sarāvās. Cik muļķīgs novēlējums! Kā gan šim cilvēkam varēja būt jauka diena? Viņš bija smirdīgs vecs bezpajumtnieks, un debesīs vilkās melni mākoņi. Meitene apmulsusi pagājās dažus soļus uz priekšu pa ielu.

– Kas tev uz muguras, bērns? – Smirduļa kungs uzsauca.

– Kas tad man ir uz muguras? – Hloja centās paskatīties pār plecu. Viņa pastiepa roku, norāva no savas jakas papīra gabalu un palūrēja uz to.

Uz papīra lapas ar trekniem, melniem burtiem bija uzrakstīts viens vienīgs vārds.

LŪZERE!

Hloja juta, kā vēderā viss sagriežas no paze-mojuma. Droši vien uzrakstu ar līmlenti bija pielīmējusi Rozamunde, kad Hloja devās pro-jām no skolas. Rozamunde bija superīgo meiču bandas vadone. Viņa vienmēr apcēla Hloju par to, ka Hloja ēd pārāk daudz saldumu, vai par to, ka viņa nav tik bagāta kā citas skolas meitenes, vai par to, ka hokeja mačos neviens nevēlas viņu savā komandā. Kad Hloja šodien devās mājup, Rozamunde bija vairākas rei-zes paplikšķinājusi viņai pa muguru, sakot:

Ostāmā grāmata

“Priecīgus Ziemassvētkus!”, bet visas citas meitenes tikām smējās. Tagad Hloja saprata, kāpēc viņas smējās. Smirduļa kungs, solam noīkstot, lēnām piecēlās kājās un izņēma papīru Hlojai no rokām.

